

JORGE AMADO
MUCİZELER
DÜKKÂNI

♥
CAN

ROMAN

TÜRKÇESİ
SEVGİ TAMGÜÇ

Jorge Amado
MUCİZELER
DÜKKÂNI

Can Yayınları: 130
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 56

Tenda dos Milagres, Jorge Amado
© Jorge Amado vârisleri, 1969, 1987
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2006
Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı
aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Temmuz 2008

Yayına Hazırlayan: Şehsuvar Adil

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gülay Yıldız
Düzeltili: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Eko Matbaası

ISBN 978-975-07-0963-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Jorge Amado
MUCİZELER
DÜKKÂNI

ROMAN

Türkçesi
SEVGİ TAMGÜÇ

CAN YAYINLARI

JORGE AMADO'NUN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

ÖLÜ DENİZ / *roman*
TEREZA BATISTA / *roman*
GECENİN ÇOBANLARI / *roman*
KIZGIN TOPRAK / *roman*
TARÇIN KOKULU KIZ / *roman*

Jorge Amado, 1912'de Brezilya'nın Ferradas bölgesinde. Ilhéus yakınlarında doğdu. Bir kakao plantasyonunda büyüdü, Salvador'da bir Cizvit okulunda okudu. Kakao plantasyonlarını konu alan ilk üç yapıtında, göçmen siyahlar, melezler ve yoksul beyazların yaşadığı sömürü ve sefaleti yansıttı. Halk destanlarının ilkel görkemini taşıyan *Kızgın Toprak* (1942) bu yapıtlarının en iyisiydi. 1930'da gazeteciliğe başlayan Amado, edebiyatın yanı sıra radikal siyasetle de doğrudan ilgilendi. 1935'te tutuklandı ve solcu etkinlikleri yüzünden sık sık ülkeden sürüldü; yapıtlarının çoğu Brezilya ve Portekiz'de yasaklandı. 1946'da Brezilya Komünist Partisi milletvekili olarak Kurucu Meclis'e seçildi. Romanlarında çoğunlukla Bahia kent yaşamını, özellikle de çeşitli etnik gruplardan oluşan yoksul sınıfları betimledi. *Tarçın Kokulu Kız* (1958) ve *Dona Flor ve İki Kocası* (1966) adlı yapıtlarındaki yergi, Amado'nun siyasal tutumunu ortaya koyar. Sonraki yapıtları arasında *Mucizeler Dükkânı*, *Sonsuz Topraklar*, *Gecenin Çobanları*, *Ölü Deniz* ve *Tereza Batista* sayılabilir. Amado, 2001'de Brezilya'nın Salvador kentinde öldü.

Sevgi Tamgüç, 1953 yılında İstanbul'da doğdu. Liseyi dışarıdan bitirdi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Fransızca Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. Çevirmenlik yaşamı süresince, pek çok farklı işin yanı sıra tiyatro oyunculuğu yaptı. İlk çevirisi *Barbiana Öğrencilerinden Mektup*'tur. Henri Barbusse, Romain Gary, Pierre Grimal, André Breton, Georges Perec vb. yazarlardan yirmiden fazla yayınlanmış çeviri kitabı vardır. 1984 yılında De Yayınevi Çeviri Masal Ödülü'nü kazanmıştır. Çeşitli gazete ve dergilerde kitap tanıtım yazıları ve iki öyküsü yayınlanmıştır.

1994 yılında, ODEBRECHT firmasının katkısıyla, Jorge Amado'nun yapıtları kendisi ve kızı Palamo Amado yönetiminde denetlenmiş, hatalardan arındırılmıştır.

Mucizeler Dükkânı'nın bu baskısı da hatalardan arınmış özgün baskısına uygun olarak Şehsuvar Adil tarafından düzeltilmiştir.

Katkılarından ötürü Şehsuvar Adil'e teşekkür ederiz.

Can Yayınları

ÖNSÖZ

Jorge Amado'yu ilk kez 18 Haziran 1981 Perşembe gecesi, Salvador'un ileri gelen *Kandomble*'lerinden¹ biri olan Aşe Opo Afonja'da görmüştüm. Bahia eyaletinin başkenti Salvador'a ilk varışım 1979 yılının Ekim ayında idi. Bir Fransız şirketinin Itaparika Adası'ndaki kuruluşlarında çalışmak için altı aylık özel bir sözleşmeyle gelmiştim Brezilya'ya. İlk beş ay tüm iş arkadaşlarımdan ısrarlarına karşın hiçbir *Kandomble* seremonisini izlemeye gitmedim, ancak son ayımda, bir rastlantı eseri adanın Salvador kentine bakan tarafında, "Buraco do Boi" denilen yamaçın tepesinde, ilk *festa*'yı izledim.

Zemini toprak, yapraklarla örtülü, çatısı kuru sazlarla kaplı, otuz-kırk kişinin rahatlıkla oturmasını sağlayacak büyüklükte, dikdörtgen biçiminde açık bir salona girdim, çatıyı destekleyen ahşap direklere asılmış küçük gaz lambaları salonu loş bir şekilde aydınlatmaktaydı. Bana eşlik eden Dona Benedita ile beraber o *Kandomble*'nin başı Joao Caipo'nun yakınındaki taburelere oturduk. Uzun bir bekleyişten sonra, Joao Caipo'nun sağ tarafındaki davul-

¹ Batı Afrikalı etnik grup olan Yorubalılarla, Yeni Dünya'ya ulaşan ve günümüz Brezilya'sında çok yaygın olan *Kandomble* diniyle ilgili terimlerin ve yöresel sözcüklerin açıklaması kitabın sonunda yer almaktadır.

Jorge Amado'nun 1969 yılında yazdığı *Mucizeler Dükkânı*'nda yer alan ve okunuşu zor olan özel adları, akıcı olarak okunmalarını sağlamak amacıyla fonetik yazımla okura aktarmayı yeğledim. Metinde kullanılmış ilginç anlamlı takma isimlerin uygun olanlarını dilimize çevirerek bu adların ilginç anlamlarını okurlara aktarmaya çalıştım. (Ş.A.)

cular üç ayrı boydaki uzun davulları hızlı bir ritimle çalmaya başladılar.

Art arda salona dolmaya başlayan dantel elbiseli, lavanta kokulu kadınlar ve birkaç erkek ritme uygun adımlarla ilkin salonun girişine gittiler, en önde bulunan, daha yaşlı ve kıdemli olanları sağ elleriyle zemine dokunup ellerini alınlarına ve başlarına götürerek selamladılar, daha genç olanları tamamen yere yatarak alınlarını zemine değdirdiler. Bu selamlama salonun tam ortasındaki bir noktada, kutsal sayılan davulların önünde, sonra da *Kandomble*'nin başı Joao Caipo'nun önünde yinelendi.

Selamlama işlemi biterken bembeyaz elbiseli kadınlar ve erkekler büyük bir halka oluşturdular, *atabak*'ların ve söylenen şarkıların ritimlerine uyarak dans etmeye başladılar. Dans eden kadınların eteklerinin altında kat kat kolalanmış jüponlar vardı. Bir şarkı bitip diğer şarkı başladığında dansların adımları da değişmekteydi, birdenbire ilkin bir kişi, daha sonra iki kişi daha ve sonra da birçoğu dans ederken sanki dengesini yitirdi. Bazıları kendi ekseni üzerinde tam bir tur attı, bazıları elleriyle kafalarını tutup sanki bir şeyden kaçmaya çalışırcasına halkadan çıkıp yine eksenleri üzerinde, ama daha geniş turlar attılar. Dans edenlere yüzü dönük olarak duraklayan, derin bir uykudaymışçasına gözleri yumulu her kadını ilkin kuvvetli bir titreme kaplıyor, sonra bazıları bir çığlık atıyor, bazıları ise sessizce dansa devam ediyordu...

Kandomble ile ilk temasım o gece oldu ve kendimi *Kandomble*'nin bitmez tükenmez gizine kaptırdım, bu uğurda Prof. Vivaldo da Costa Lima, Prof. Julio Santana Braga, Pierre Verge, Dr. Gisele (Binon) Cossard gibi aydınlarla tanıştım. *Kandomble*'nin menşei olan Dahome'ye gidip incelemelerde bulundum.

Kandomble

Kandomble, Nijerya ve Dahome'den Brezilya'nın kuzeydoğusundaki şeker kamışı plantasyonlarında çalıştırılmak amacıyla getirilen esir zencilerle birlikte Brezilya'ya gelmiş çoktanrılı bir din olup günümüzde Afrika kökenli olan ve olmayan Brezilyalılar arasında hızla yayılmaktadır. *Kandomble* dininin inanışına göre, herkesin orişa denilen koruyucu bir tanrısı/meleği vardır. *Kandomble* dinini kabul eden bir kişi, ilkin *buzios* denilen deniz kabukları falı aracılığıyla, hangi orişa'nın korumasında olduğunu ortaya çıkarmalıdır, hangi orişa'dan olduğu kesinleşen kişi, ilkin *sakudimento* denilen bir arınma işleminden geçer. Bu işlemden sonra dine alınabilmesi için kişinin başını kuvvetlendiren *bori* seremonisi uygulanır. *Bori*'de, daha evvelden bazı kutsal ot ve yapraklarla hazırlanmış suyla yıkanmış aday, *-abian-* yaprakların üzerine serilen yeni bir çarşaf ile örtülür ve hasıra oturtulur. Bembeyaz bir gecelik ya da pijama giymiş olan *abian*'ın başına çeşitli adaklar sunulur, bunların arasında genellikle iki beyaz güvercin, iki beyaz tavuk, iki beyaz horoz, iki beç tavuğu, çeşitli mevsim meyveleri, *Kandomble* usullerine göre pişirilmiş bazı tahıllar ve orişa'nın sevdiği bir-iki yemek vardır. Bunların yanı sıra "obi" denilen bir Afrika ağacının meyvesi de kullanılır. Tüm seremonilerde hangi meyvenin ne zaman ya da hangi kurbanın hangisinden evvel sunulması gerektiğini belirleyen, kesinlikle uyulması gereken bitmez tükenmez kurallar vardır. Bunun yanı sıra hiyerarşi de çok önemlidir.

Loş ışıklı bir ortamda dinsel şarkılar ve el çingırağı eşliğinde gerçekleşen *bori*'den sonra, *abian*, *Kandomble*'ye salık olabilmek için en az yirmi bir gün zemini toprak, penceresiz, yalın bir odada inzivaya çekilir, bu süreyi dolduran *abian* artık bu sıfattan kurtulur ve *yao* sıfatını kazanır. Bu süre içinde her gün şafakla beraber ve günbatımında, bazı ot ve yapraklardan hazırlanmış bir kova suyla yıkanır, çok hafif yemekler yer, bazı kök ya da otların

kaynatılmasıyla hazırlanmış bir tür çay içer. Günün büyük bir kısmını uyumakla ya da Afrika dillerinden oluşan dinî şarkıları, duaları söylemekle geçirir. Esirlerin geldikleri yörelere bağlı olarak çeşitli *Kandomble* alt sınıfları vardır, bunlara şu örnekleri verebiliriz: Yoruba (Ketu), Nago, Fula, Kongo, Ijeja, Jeje, Angola, Mali. Dualar edilirken bazen *abian* transa girer, transa giren kişiye orişa'sının indiğine inanılır, o andan itibaren o kişi orişa'dır. Transa giren kişi, gözleri tamamen kapalı olduğu halde dans edebilir, yürüyebilir ama transtan çıktığı an hiçbir şeyi anımsamaz. Ancak büyük bir yorgunluk hisseder. Ayrıca transla normal hal arasında özel bir hal vardır, bu hale “*ere*” denir. *Ere* haline giren kişi bir çocuk gibi davranır, koşar, sıçrar zıplar, ağaca çıkar, ufak bir çocuk gibi yarım yamalak konuşur... Trans ve *ere*'lik durumu, yirmi bir günlük hazırlanma devresinde sık sık görüldüğü gibi, kişi *Kandomble*'ye salık olduktan sonra da devam eder. Kişi *Kandomble* dinine girdikten sonra da orişalara sunulan *festa*'larda kişi trans ve *ere* haline girer.

Kandomble'ye salık olmak üzere inzivaya çekilecek bir ya da birden fazla *abian*'ın oluşturduğu küçük gruplara “sandal” adı verilir. Sandalda tek bir kişi de olabilir. “Sandal” adı verilmesinin nedeniyse, *Kandomble*'ye girmeye aday kişilerin mecazi olarak bir “sandalla” doğumdan önceki hallerine gidip tekrar dünyaya geri dönmeleridir. Yani *abian*'lar bu sandalla doğumdan önceki hallerine dek gidip tekrardan dünyaya dönmüş olurlar. Yirmi bir günün sonunda saçları kazınan *abian*'lar, *yao'nun çıkışı* adı verilen özel bir seremoniyle ilk kez halk önüne çıktıklarında, yeni kazandıkları kutsal ismi ilk ve tek kez olarak haykırırlar. Bir, üç, yedi yıl sonra gereken tüm adak ve kurbanları sunmuş *yao*, erkekse *babalorişa*, kadınsa *yalorişa* olma aşamasına gelmiş olur ve kendine özgün bir *Kandomble* açmaya hak kazanır.

Günümüzde *Kandomble* dinine katılanları üç temel gruba ayırabiliriz: ailelerinde *Kandomble* geleneği olduğu

için katılanlar, tıp yoluyla hastalığına çare bulunmadığı için *Kandomble*'ye başvuranlar ve merak edip ilgilenen, sonunda bu seçeneği yeğleyenler. İlk esirlerin gizli olarak kendi dinlerinin seremonilerine devam ettiklerini anlayan sahipleri, onları Hıristiyan dinine döndürmeye çalışmışlar, kabul etmeyenleri cezalandırmışlardır. Ancak Afrikalı esirler cezalardan kurtulmak amacıyla kendi tanrılarına Hıristiyan âleminden eş bir aziz bulmuşlardır, örneğin ormanların ve avcılarının orışa'sı *Oşossi*'ye uygun olarak Aziz Jorge (Georgios), uygun görülmüştür. Böylelikle dinsel *sincretismo* (dinsel benzetme) başlamış, aslında hiçbir ilgisi olmayan iki ayrı kültürden gelen dinî figürler birbirlerine benzetilmişlerdir. 1980'li yıllarda Bahi'da toplanan "Yeni Dünya'da Afrika Dinleri" kongresinde, *sincretismo*'ya kesinlikle son verilmesi kararı alınmışsa da, günümüzde Hıristiyan azizlerinin orışa'lara benzetilmesi sürmektedir. *Kandomble* çok uzun yıllar süresince yasaklanmış olmasına karşın, günümüze dek varlığını korumuştur ve artık tüm sınıflar arasında yayılmaktadır.

Jorge Amado'nun *Kandomble*'ye olan ilgisi daha on sekiz yaşına gelmeden başlamış, *Babalorişa* Procopyo'nun *Kandomble*'sinde kendisine *Oşossi*'nin *ogan*'ı görevi verilmişti. Yazar, *Kandomble*'den zencilerin esirliğe karşı direnişlerinin önemli bir etmeni olmasının yanı sıra, günah mefhumu olmayan, insanları ezmeyen, neşeli bir din olarak söz etmiştir.¹

Jorge Amado, eserlerinde Bahia'yı Brezilya'ya, Brezilya'yı yurtdışına tanıtmaya çalışmıştır. Bu nedenledir ki, birçok yönden diğer eyaletlerden farklı olan Bahia ve özellikle *Kandomble*'den söz ederken, Afrika kökenli terimleri olduğu gibi korumuştur. Jorge Amado'nun eserlerin gereğince çevirebilmesi için Brezilya Portekizcesini iyi bilmenin yanı sıra, Bahia örf ve âdetlerini iyi tanımak, *Kandomble*'den anlamak gerekmektedir. *Mucizeler Dükânı*'nın bu çevirisini gönüllü olarak gözden geçirmemi

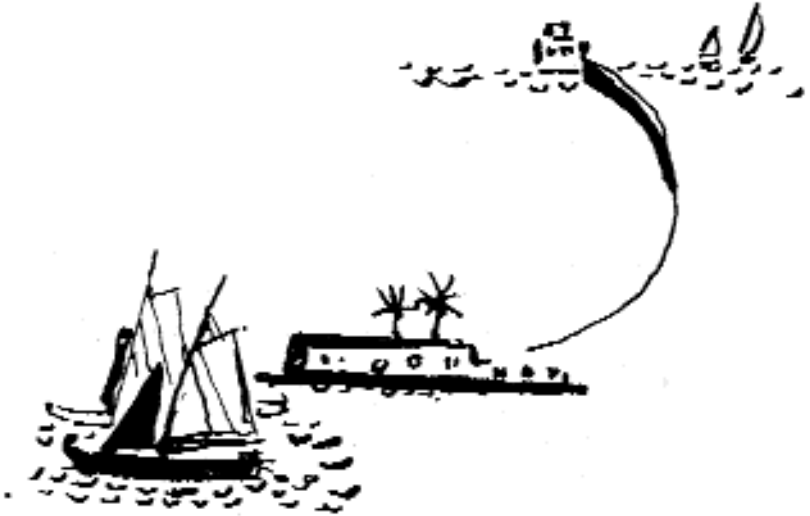
¹ Ilana Seltzer Goldstein, "Uma leitura antropológica de Jorge Amado: dinâmicas e resrepresentações da identidade nacional."

sağlayan CAN YAYINLARI'na, zorlandığım noktalarda bana yardımcı olan yazarın dul eşi Zelia Gattai Amado'ya ve yazar Joao Ubaldo Ribeiro'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Şehsuvar Adil
Itaparica, 6 Mayıs 2008

Zelia için, gül ve büyücülük.

Bu kitabı yazarken, bilge *babalao* ve dostum,
Merhum Profesör Martiniano Eliseu do Bonfim
Ajimuda'yı sık sık düşündüm;
Buraya Dulce'nin, Miecio Tati'nin, Nair ve Genaro de
Carvalho'nun,
Waldeloir Rego'nun ve Emanuel Araujo'nun adlarının
yanı sıra onun adını da yazmak istedim, *axe*.

*“Nicesin sen Bahia’m benim,
Nicedir toprağında olanlar.”*

Gregorio de MATOS

*“Brezilya’nın iki büyük gücü vardır: toprağının bereketi
ve melezlerinin yeteneği.”*

Manuel QUERINO

*(Zenci yerleşimcilerin Brezilya uygarlığına
katkısı)*

*“Bu koşullar altında, onlara çok tutulan bir yol kalıyor:
onu bir başka resimden kopya etmek (...). Kocaman, uysal ve
kurumlaştırılmış bir robot yapacaklar. Gücü tükenen ya da
gelecek olan düzenin yetersiz yanlarını tamamlayacak, çağa
uygun bir makine. Hiç kuşkusuz, Gregorio de Matos’a benze-
yen, ama ondan daha yakışıklı ve terbiyeli. Onu ilk, orta ve
yüksekokullara, kitabevlerine, gazetelere dağıtacaklar. Hükü-
met ajanslarının ve okulların propaganda makinelerinin
gücüsüyle, bu sahte imgeyi çocuklardan yaşlılara dek tüm
kuşaklara yayacaklar; herhangi bir malı satmak için kullanı-
lan yarı-doğrular piyasaya sürerkenki verimlilikleriyle.*

*“Bu sivri zekâlılar ozanın ne haktan ne de haksızlıktan
yana, ne önemli ne de adsız biri olmayı yeğlediğine, ne keşif
kulübesine çekildiğine ne de kendine bir zamanlar sıla özlemi
duyulan kırlara sığınma iznini verdiğine dikkat etmelidirler.
Gregorio de Matos eylemden çekinmez; bir vaatte bulunmak-
tansa tefekküre dalmayı yeğlemez. O, kendi şiirinin ona
öğrettiği yaşamı yaşadı; sıradan ölçütlerin çok ötesinde bir
insan sevgisi ve özgürlük.*

*“Burada sunulan tüm saflığıyla bu imgedir – ya da okur
öyle isterse, tüm murdarlığıyla.”*

James AMADO

*(“Üç yüz yıldır yasaklanmış fotoğraf”:
Gregorio de MATOS’un Tüm Yapıtları’nda
sayfa yanlarına alınmış notlar)*

“Mulato, züğürt, Bahia yerlisi – sözümona her şeyi bilen, bilge kişi.”

(1926 yılında Pedro Arkanjo’yla ilgili polis kaydından alınma)

“Yaba kuyruksuz bir dişi şeytan.”

CARYBE

(Yaba, film senaryosu)

Engin ve çok seçenekli bir hayat üniversitesi olan Pelourinyo'da erkekler ve kadınlar yaşamı öğrenir ve öğretirdi. Bu geniş üniversite Tabuao Yokuşu'ndan Karmo Mahallesi'nin kapılarına, Santo-Antonio ve Alem-do-Karmo'ya, Bayşa dos Sapateiros'dan pazaryerlerine, Masiel'e, Lapinya'ya, Largo da Se Meydanı'ndan Tororo'ya, Barrokingya Mahallesi'ne, Sete Portas'a, ta Rio Vermelyo'ya yayılır, dallanır budaklanırdı. Farklı ırklardan gelen bu insanlar metal ve ahşabı işlemesini, şifalı bitkileri, otları ve kökleri kullanmasını çok iyi bilirlerdi. Soyların, dans adımlarının ve ritimlerin karışmasından yeni bir renk, yeni bir müzik, yepyeni ve özgün bir ırk oluşmuştu.

Oralarda deri davullar, berimbau'lar,¹ ganzá'lar, atabak'lar, adufe'ler, kaşışi'ler, agogo'lar, çingıraklar, çanlar, metal ziller ve asmakabakları gibi yapımı kolay ve ucuz çalgı aletlerinden çıktığına inanılmayacak güzellikte müzikler ve danslar doğmuştu:

*“Camaradinho e
Camaradinho, camara”*

Budiao Usta, Rosario dos Pretos Kilisesi'nin yanında Largo du Pelourinyo'ya açılan beş pencerele birinci katta Angola kapuera okulunu kurmuştu; akşamüstleri kapuera öğrencileri iş dönüşünün yorgunluğuna karşın çalışma isteğiyle, coşkulu adımlarla gelirlerdi.

Berimbau'lar birçok değişik savunma biçemlerini

¹ Tüm italikle yazılı sözcükler için kitabın son kısmındaki AÇIKLAMALAR bölümüne bakınız. (Ş.A.)

sıralardı: yarımaya, çelme, kafa, kedibalıgı kuyruğu, yengeç ağzı, ölüm atlayışı, omuzları iki yana sallayarak atlama, kırbaç, muz ağacı, dötrnala, çekiç, göğüs göğüse, mum, yağlı ilmek, yengeç ağzı, budama bıçağı vuruşu, öne, arkaya vuruşlar. Delikanlılar berimbau'nun sesiyle, çılgın ritimlere uyarak kapuera yaparlardı: Büyük Sao Bento, Küçük Sao Bento, Santa Maria, Cavalaria, Amazonas, Angola, Çift Angola, Küçük Angola, Portakalı Yerden Topla, Iuna, Samongo ve Cinco Salomao ve akla hayale gelebilecek daha ne varsa – kim bilir kaç tane? Orada Angola kapuera'sı zenginleşmiş, dönüşüme uğramış, özgünlüğünü de kaybetmeden, bir dans görünümünü kazanmıştı.

Usta Budiao'nun çevikliği inanılır gibi değildi; kedi bile onun kadar çevik, hafif ve olağanüstü olamazdı. Budiao yana, arkaya bir anda sıçrar, hiçbir rakibi ona dokunmayı asla başaramazdı. Tanrı Sevgilisi, Gemici, Büyük Zakarias, Yedi Ölüm, İpek Büyük, Gür Saçlı, On İki Adam, No da Empresa, Rio Vermelyolu Pasifico, Baralı Şiko, Şiko Bana Ver, Antonio Mare, Piroka Peişoto, Visente Pastinya, Jaguaribeli Tibursinyo ve Barrokuinya gibi büyük ustalar okula gelince hünerlerini, yeteneklerini tüm bildiklerini gösterirlerdi:

Çocuğum, senin ustan kimdi?
Benim ustam Barrokuinya'ydı
Sakalı mı, hayır yoktu
Polise bıçak çekerdİ
Dostlarına iyi davranırdı.

Bir gün koreograflar kapuera yerine dans adımlarıyla karşılaşınca bunu duyan besteciler, saygınlar, avareler dört bir yandan koşup geldiler. Pelourinyo'da, özgür üniversitede, bu yetenekli halkın en önemli ürünü sanattı. Öğrenciler geceleri şarkı söylerdİ:

Ai, ai, Aide
Ne güzel oyun, öğrenmek istiyorum.

Ai, ai, Aide

Her evi, her atölyesi, her dükkânı ayrı bir okul olan Pelourinyo'da karnavalların ve Noel yortularının büyük üstadı Valde-loir'in "Afoşe de Fihos de Bahia" grubu Budiao'nun okulu'yla aynı yapıda, iç avlulardan birinde gösteriler için prova yapar, hazırlanırdı. Grubun "Terno do Sereia" adlı merkezi de aynı yerde bulunuyordu. Valde-loir'in kapuera üstüne bilmediği yoktu, üstelik Tororo'da kendi okulunu açtığı zaman yeni savunma biçimleri ve ritimler de eklemişti. Cumartesi ve pazar günleri aynı avluda samba da roda da yapılıyordu. Afoşe'nin büyük lideri, elçisi olarak tanınmış Lidio Corro'nun rakibi, en büyük ritimci ve en iyi koreograf zenci Ajayi de orada samba da roda'ya katılırdı.

Çok sayıda gravür ressamı da vardı; mucize resimlerini sulandırılmış çini mürekkebiyle, yağlıboya, kuru boya kalemle boyarlardı... Senyor do Bonfin Kilisesi'ne, Nosso Senyora da Kandeias azizesine ya da başka azizlere adakta bulunan birinin adağı kabul edilince, gönül borcunu ödemek için, kiliseye sunacağı tabelayı ismarlamak amacıyla, mucize ressamlarından birinin atölyesine giderdi. Mesleği kendi kendilerine öğrenen bu ressamların arasında; Joao Duarte da Silva, Lisidio Lopes Usta, Queiroz Usta, Agripiniano Barros, Raimundo Fraga'yı sayabiliriz. Lisidio Usta tahta oymacılığı ve elkitapları için kapaklar da yapardı.

Halk ozanları, şarkıcılar, doğaçlamacılar, Lidio Corro Usta'nın basım evinde, ya da öteki ilkel, küçük dükkânlar da düzenlenen ve basılan küçük derlemelerin yazarları, elli reis ya da çok az bir para karşılığında bu özgür toprakta destanlar ve şiirler satarlardı.

Onlar ozandı, broşür yazarıydı, tarihçiydi, gazeteciydi, ahlakçiydi. Kentin yaşamını anlatır ve yorumlardı; MADARA OLAN MORUĞUN KENDİNİ BEĞENMİŞ KARISI ya da PRENSES MARICRUZ VE HAVA SÜVARİSİ gibi uyduruk, bir o denli de şaşırtıcı olan öykülere uyaklar düzerlerdi. Karşı çıkarlar, eleştirirler, öğretirler ve

eğlendirirler, bir de bakarsınız olağanüstü bir şiir yaratırlardı.

O zamanlar adı bile yoktu Chagas hastalığının, tek bilinen şey insanı yavaş ve emin adımlarla ölüme götürdüğüydü. Agnaldo sadece soylu ağaçlarla çalışırdı: jakaranda, pau-brasil, vinyatiko, peroba, putumuju, masaranduba gibi. Hünerli elleri çeşitli boylarda heykeller yaratırdı: denizlerin orışası Yemanja, nehirlerin, ırmakların orışası Oşun, şimşeklerin ve adaletin orışası Şango'nun simgesi iki taraflı balta ya da çeşitli kaboklo heykelleri: Rompe-Mundo, Tres Estrelas, Sete Espadas. Agnaldo o dermansız hastalığa yakalanmış olmasına karşın kolları ve elleri gücünü yitirmiyordu, herkes o yaptığı gizem dolu orışa ve kaboklo heykellerinin ona anlaşılmasız bir güç verdiğine inanır olmuştu. Yapıtlarının görünümü ürkütücüydü, hem efsane kahramanlarını, hem de tanınmış insanları çağrıştırıyorlardı.

Bir gün, Maragojipili bir babalorişa büyük bir tomruk getirmiş ve kocaman bir Oşossi heykeli ismarlamıştı; ağacı taşımak için altı adam gerekmişti. Artık hastalığa yenilmeye başlamış, nefes darlığı çeken Agnaldo ağacı görünce gülümsemiş, "Böyle bir tomruk... Bulunması zor bir parça..." demiş, onu işlemekten alacağı hazzı hayal etmeye başlamıştı. Kocaman bir heykel çıkmıştı ortaya, evet eski Dahome Krallığı'ndaki Ketuluların Kralı Oşossi'nin heykeliydi bu ama elinde her zaman ki simgesi ok ve yay yerine bir tüfek vardı Oşossi'den çok sertao eşkıyası, efsanelerin kahramanı Lukas da Feira'yu ya da Besouro Cordao de Ouro'yu andırıyordu.

Besouro ölümünden önce
Ağzını açtı ve dedi ki:
"Oğlum yenilme
Baban hiç yenilmedi."

JORGE AMADO

MUCİZELER DÜKKÂNI

ROMAN

Brezilya edebiyatının en saygın yazarlarından **Jorge Amado**'nun başyapıtı sayılan *Mucizeler Dükkânı*, hem Pedro Arkanjo'nun, hem de yerli ve melez halkın baskı altında yaşadığı, dinler, kültürler ve geleneklerin çok renkli bir harman oluşturduğu Bahia bölgesinin romanıdır. Arkanjo, kendi kendini yetiştirmiş, resim yapan, kitap yazan, kadın âşığı, coşkulu bir adamdır. Tüm ömrünü yörenin önyargılarıyla savaşıyor ve geçiyor. Arkanjo'nun kadınlarla seviştiği, resim yaptığı, kitaplar yazdığı "mucizeler dükkânı", Bahia'nın yüreğinin attığı yerdir...

Mucizeler Dükkânı, bir bakıma, Bahia bölgesinde Kilise'nin ağır baskılarına uğrayan Kandomble dininin de romanıdır. Amado, yoksul Siyah halkın öyküsünü anlatırken, Kandomble'nin gizli ayinlerini, kara büyülerini, dans ve müziklerini olanca renkliliğiyle betimler.

Amado'nun benzersiz bir şenlik niteliğindeki romanını, Kandomble dini üstüne bir önsöz ve küçük bir sözlük eşliğinde sunuyoruz.

KAPAK RESMİ: EMILIANO DI CAVALCANTI

ISBN 978-975-07-0963-0

9 789750 709630

<http://www.cansayinlari.com>